

Roditelji kao čimbenik socijalizacije djeteta rane predškolske dobi

Dekanić, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:000521>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Preddiplomski studij sociologije i pedagogije

Martina Dekanić

Roditelji kao čimbenik socijalizacije djeteta rane predškolske dobi

Završni rad

Mentor: izv.prof.dr.sc. Mirko Lukaš

Osijek, 2020.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za pedagogiju

Preddiplomski studij sociologije i pedagogije

Martina Dekanić

Roditelji kao čimbenik socijalizacije djeteta rane predškolske dobi

Završni rad

Znanstveno područje društvenih znanosti, polje pedagogija, grana pedagogija
ranog i predškolskog odgoja

Mentor: izv. prof.dr.sc. Mirko Lukaš

Osijek, 2020.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravila te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasna da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 17.8.2020.

Martina Dekanić, 0122226169

ime i prezime studentice, JMBAG

SAŽETAK

Cilj ovog završnog rada je prikazati važnost uloge roditelja u početnim godinama djetetova života i razvoja. Roditelji su primarni čimbenici u odgoju djeteta jer su oni prve osobe s kojima se dijete susreće po rođenju. Njihova je dužnost pripremiti dijete za normalno funkcioniranje u društvu. U obitelji se stječu prve navike i obrasci ponašanja koje će dijete kasnije koristiti u drugim društvenim grupama. Roditelji stvaraju potrebne uvjete za djetetov rast i razvoj te ih štite od loših utjecaja. Oni imaju zadaću ispuniti djetetove fizičke, intelektualne, socijalne i moralne potrebe. Dobri roditelji težiti će odgajanju samostalnog i samouvjerenog djeteta koje će znati svoju vrijednost. Roditelji koji djetetu pristupaju s ljubavlju i brigom odgojiti će dijete zadovoljno sobom i stabilnu ličnosti. Dijete je o njima ovisno od rođenja pa sve do zrele dobi. Svako njihovo djelovanje i pristup kojim se služe odgajanju će utjecati na dijete kao osobu. Tema završnog rada je važna za područje pedagogije jer ukazuje koliku roditelji igraju ulogu u socijalizaciji djece. Stoga je važno upoznati roditelje s važnošću njihove zadaće i odgovornošću koju oni nose.

Ključne riječi: angažiranost roditelja, djetetov razvoj, odnos roditelja i djeteta, socijalizacija djeteta, uloga roditelja

SADRŽAJ

UVOD	1
1. SOCIJALIZACIJA DJETETA.....	2
2. RODITELJI KAO ČIMBENIK SOCIJALIZACIJE DJETETA	3
2.1. ODNOS MAJKE I DJETETA	3
2.2. ODNOS OCA I DJETETA	4
3. VEZA DJETETA S RODITELJIMA I OSTALIM OSOBAMA.....	5
3.1. DJEČJE PONAŠANJE I NEDOSTATAK RODITELJSKE PRIVRŽENOSTI.....	5
4. BRAČNI ŽIVOT I PONAŠANJE DJETETA.....	6
4.1. STILOVI RODITELJSTVA	7
5. PRISTUPI RODITELJA DJETETOVIM EMOCIJAMA.....	9
5.1. Ignoriranje djetetovih emocija.....	9
5.2. Obezvrjeđivanje djetetovih emocija.....	9
5.3. Popuštanje djetetovim emocijama.....	9
5.4. Uvažavanje djetetovih emocija.....	10
6. POTICANJE RADNE ANGAŽIRANOSTI DJETETA	10
7. POTICANJE DJETETA NA KVALITETNO PROVOĐENJE SLOBODNOG VREMENA	11
8. RAZVOJ AKADEMSKIH VJEŠTINA DJETETA	12
8.1. Čitanje	12
8.2. Pisanje	12
9. MORALNI RAZVOJ DJETETA	13
10. ODGAJANJE NENASILNOG DJETETA	14
11. RAZVOJ DJETETOVOG SAMOPOŠTOVANJA.....	15
12. ZAKONSKI PROPISI O ODNOSIMA RODITELJA I DJECE.....	16
12.1. Zdravlje, razvoj, njega i zaštita djeteta.....	16
12.2. Odgoj i obrazovanje djeteta.....	16
12.3. Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom.....	16
12.4. Određivanje mjesta stanovanja.....	17
ZAKLJUČAK	18
LITERATURA.....	19
SUMMARY	22

UVOD

Završni rad se bavi roditeljima kao čimbenicima socijalizacije djeteta rane predškolske dobi. Cilj završnog rada je prikazati roditeljsku funkciju u odgoju djeteta i način na koji roditelji utječu na dijete. Socijalizacija se definira kao proces u kojem usvajamo pravila, vrijednosti i stavove u društvu u kojem živimo. Socijalizacija nam pomaže ostvariti dobre odnose s drugim ljudima. Pomoću socijalizacije dijete razvija sliku o sebi i spoznaje što se od njega očekuje u društvu. Roditelji su primarni čimbenici u djetetovu životu i imaju zadaću pripremiti dijete za normalno funkcioniranje u društvu. Dijete imitira svoje roditelje jer se s njima prvima susreće i komunicira. U tom je razdoblju bitno je da su roditelji dobar primjer djetetu kako bi ono preuzelo odgovarajući i pozitivan obrazac ponašanja. Ponašanje roditelja koje je prikladno i pravilno stimulira dječji razvoj i dijete će se pravilno socijalizirati te biti će uspješnije u životu. Ako roditelji nisu dobar model svojoj djeci, dijete će imati poteškoća u socijalizaciji i razvoju posebno ako se na vrijeme ne uklone navedene poteškoće (Pescaru, 2019). Zadaća roditelja je socijalizirati svoju djecu i upoznati ih s vrijednostima i stavovima društva u kojem žive kako bi im bilo lakše funkcionirati u društvu. Roditelji dijete uče pravilima ponašanja, uče ga određenim navikama i prosocijalnom ponašanju. Uz to oni mu osiguravaju povoljne uvjete za odgoj u kojima će se moći razviti u stabilnu i samouvjerenu osobu. Oni potiču dječji emocionalni, socijalni, psihički i fizički razvoj. Djeca koja se odgajaju u ugodnoj obiteljskoj atmosferi pravilno se razvijaju u psihološkom i socijalnom aspektu (Pescaru, 2019).

Rad opisuje kako roditelji kao čimbenici utječu na djetetov razvoj. Roditelji imaju važnu ulogu u pripremanju djeteta za normalno funkcioniranje u društvu. Završni rad govori kako roditelji utječu na djetetov kognitivni, emocionalni, socijalni, fizički i moralni razvoj.

1. SOCIJALIZACIJA DJETETA

Socijalizacija je podruštvljavanje ljudskog bića s kojim označavamo osposobljavanje pojedinca za život u društvenoj zajednici. Socijalizacija je proces tijekom kojeg se djeca i mladi uvode u određenu kulturu, stječu odgovarajuće stavove i vrijednote, uče različite životne uloge i razvijaju prihvatljivo društveno ponašanje. Osnovni zadatak procesa socijalizacije vezan je uz prenošenje vrijednosnog sustava na mlađu generaciju. Kako bi opstali djeca i mladi moraju usvojiti znanja i vještine koje su spoznali drugi pripadnici ljudske vrste, prihvatiti ustaljeni način ponašanja i usvojiti kulturu društva u najširem smislu te riječi“ (Balaž, 2014, 14, prema Mikas i sur., 2012, 207).

Fundamentalni oblik socijalizacije naziva se primarnom ili osnovnom socijalizacijom. Ključna je za fizički i mentalni razvoj djeteta. Primarna socijalizacija događa se u obitelji, a obavljaju ju roditelji do djetetove 7-8 godine života. Ona uključuje „učenje pravila ponašanja, normi i vrijednosti“ (Crisogen, 2015, prema Stanoiu i Voinea, 1983).

Odnosi na relaciji roditelji-dijete iniciraju dijete u društveni život i preoblikuju komponente samokoncepta odraslih u identifikaciju s roditeljskim ulogama. Ono što se dogodi u tim odnosima transformira biološki organizam u ljudsko biće i suočava odrasle s novim iskustvima i odgovornostima. Procesom socijalizacije roditelji i dijete stječu znanja, vještine, vrijednosti i očekivanja koja im pomažu integrirati se u nove društvene odnose (Peterson i Rollins, 1987).

Socijalizacija je proces koji se prvenstveno događa u obiteljskom okruženju, a roditelji su primarni čimbenici socijalizacije. Cilj socijalizacije je pripremiti dijete za normalno funkcioniranje u društvu, odnosno naučiti dijete pravila ponašanja u društvu. Obitelj je manji oblik društva koji isto ima svoja pravila ponašanja, obveze, prava i sl. Tako da roditelji prvenstvo moraju dijete naučiti pravila ponašanja u obitelji. Obrasci ponašanja naučeni u obitelji kasnije će se primjenjivati u drugim društvenim grupama (Schaffer, 1996).

Najbolja metoda poučavanja djeteta je korištenje primjera. Dijete će koristiti isti obrazac ponašanja kao i ljudi iz njegova okruženja. Stoga su roditelji prvi modeli koji će dijete naučiti pravilnom ponašanju. Ako mu pokažu svojim ponašanjem da druge treba poštovati i pozorno ih slušati on će to i učiniti. U suprotnom će ignorirati ljude dok pričaju, prekidati ih i time pokazati nekulturu. Dijete se mora naučiti poštivanju drugih, ljubaznosti, nesebičnom pomaganju i lijepom ponašanju (Rosić, 2005).

2. RODITELJI KAO ČIMBENIK SOCIJALIZACIJE DJETETA

Opće je poznat utjecaj roditelja na razvoj djeteta. Na djetetov razvoj utjecati će samo roditelji i njihove karakterne osobine te socijalni i fizički kontekst u kojem su rođeni. Utjecaj roditelja je ključan u djetetovu životu i svaki njihov aspekt odnosa prema djetetu treba biti analiziran (Schaffer, 1996). Primarni zadaci roditelja u odgoju djece su: osigurati mu osnovne stvari za život, kao što su hrana, voda, higijenske potrepštine i ostalo; pomoći djetetu da stekne vještine i znanja potrebna za preživljavanje u društvu; i pomoći djetetu da se samoaktualizira (Schaffer, 1996, 214, prema LeVine, 1974). Otac i majka su podjednako važni u djetetovu životu i svatko od njih različito utječe na razvoj djeteta. Roditelji kao prve osobe u djetetovu životu ostavljaju neizbrisiv trag na njegov razvoj, te su stoga nezamjenjivi (Klarin, 2006, 19, prema Feeney, Noller i Roberts, 2000). Povezanost s roditeljima utječe kasnije na djetetov socijalni život te emocionalni i kognitivni razvoj (Klarin, 2006, prema Ljubešić, 2003). Oba roditelja su potrebna kako bi se dijete razvilo u snažnu i ispunjenu ličnost. Roditelji pružaju djeci emocionalnu i materijalnu potporu (Klarin, 2006). Funkcije majčinstva i očinstva su jednako bitne kao i njihova preklapanja (Klarin, 2006, prema Canfield, 1999). Bitnu ulogu u djetetovu životu imaju majka i otac, idoli, prijatelji i učitelji. Međutim roditelji su i dalje dominantni čimbenici u djetetovu životu (Klarin, 2006, prema Castellana, Vilar i Rodriguez-Tome, 1997).

2.1.ODNOS MAJKE I DJETETA

Majka ima funkciju pružanja sigurnosti i ljubavi članovima obitelji. Ona ima ulogu razumijevanja članova, njihovih potreba i osjećaja. Ona je oslonac u teškim trenucima i osoba koja održava povezanost obitelji (Rosić, 2005). Psihoanalitičar John Bowlby je proučavao djecu koja su u ranoj dobi odvojena od majki te stavljena u razne institucije s nepoznatim ljudima. Bowlby je uočio poteškoće u njihovu razvoju. Pokazatelji privrženosti majci vide se od samog početka djetetova života u obliku plakanja, sreće i na kraju u direktnoj vezanosti s majkom. Bebe stare samo nekoliko dana mogu prepoznati majku po mirisu i dodiru (Klarin, 2006, 17, prema Vasta, Haith i Miller, 1997). Istraživanja pokazuju povezanost između majčinog načina rješavanja konfliktne situacije i djetetovog socio-emocionalnog razvoja. Pa tako djeca čije majke na konflikte djeluju smireno i s razumijevanje imaju bolje razvijene socijalne i

emocionalne kompetencije. Dok djeca čije su majke nervozne u konfliktnim situacijama pokazuju socijalnu inhibiranost (Klarin, 2006, prema Rubin, Burgess i Hastings, 2000).

2.2. ODNOS OCA I DJETETA

Očeva uloga u obitelji je važna za održavanje autoriteta. Otac ima zadaću povezati članove obitelji s ostatkom svijeta (Rosić, 2005). Očevi igraju značajnu ulogu u djetetovu životu. Odgovorni očevi zajedno s majkama sudjeluju u odgoju djece. Oni kod svoje djece potiču intelektualni, tjelesni, socijalni i emocionalni razvoj. Očevi svojim ponašanjem utječu na svoju djecu, jer ona očev model kasnije imitiraju (Klarin, 2006). Za djetetov afektivni i socijalni razvoj bitan je dobro ostvaren odnos s ocem (Klarin, 2006, 33, prema Main i Weston, 1981). Stoga je važno da očevi od samog početka djetetova života budu pozitivan primjer svojoj djeci. Međutim, danas postoje istraživanja o ulozi oca u odgoju djeteta. Očeva uloga u životu djeteta je umanjena. Tako Michael Lamb 1975. godine ocu daje opis zaboravljenog sudionika u djetetovu razvoju (Klarin, 2006, prema Schaffer, 2000).

Postoje razlike u odnosu majke i oca prema djetetu. Očevi se više angažiraju u djetetovu fizičkom razvoju i to pomoću stimuliranja neuobičajenih igara. Iz tog razloga djeca se češće žele igrati s ocem nego s majkom (Klarin, 2006, 31, prema Dunifon i Kowaleski-Jones, 2000.; Fisher i sur., 2006.; Klarin, 2000). Tijekom povijesti se mijenjala uloga očeva u odgoju djece. U prošlosti su „dobri očevi“ bili oni muškarci koji su radom i zarađivanjem skrbili o svojoj obitelji te pridonosili njezinom razvoju (Klarin, 2006, prema Jaffe, Moffitt, Caspi i Taylor, 2003). Očevi u usporedbi s majkama provode manje vremena sa svojom djecom (Klarin, 2006, prema Gerson, 1997). Stoga se i nalaze iza majki na hijerarhijskoj ljestvici. Djeca nerijetko navode kako su privrženija majkama, nego očevima (Klarin, 2006, prema Arendell, 1997). Isto tako se djeca teže odvajaju od majke nego od oca. Majkama više vjeruju i povjeravaju im se o intimnim stvarima (Klarin, 2006, prema Castellana i sur.). Brojna istraživanja pokazuju izrazito stresno reagiranje beba kada ih majka napusti te ostavi s nepoznatim osobama. Dok će bebe biti smirenije ako ih otac napusti i ostavi s nepoznatim osobama. Djeca zapravo nisu toliko privrženija očevima koliko majkama, a s očevima se zato žele družiti (Klarin, 2006, prema Colin, 1996). Očevi uče djecu asertivnom ponašanju, dok im majke pružaju znanja povezana s brižnim roditeljstvom (Klarin, 2006, prema Sharey, 1993).

3. VEZA DJETETA S RODITELJIMA I OSTALIM OSOBAMA

Način na koji će dijete biti privrženo majci ovisiti će o obliku i kvaliteti majčine brige o djetetu. Privrženost majci kasnije će utjecati na način ophođenja djeteta prema sebi, ali i prema drugima (Klarin, 2006, 20, prema Sroufe, 1983). Djeca s kvalitetnom privrženosti imaju kvalitetan društveni život, popularna su, socijalno kompetentna i imaju povjerenja (Klarin, 2006, 21, prema Levey i Orlans, 1998; Sroufe, 2000). Dobra povezanost s roditeljima pozitivno utječe na dječju samokontrolu (Klarin, 2006, 22, Egeland i Erickson, 1999; Levy i Orlans, 1998). Djeca rane dobi koja imaju dobar odnos s roditeljima i privrženost su im lakše i uspješnije reagiraju na konfliktne situacije za razliku od djece koja nisu toliko povezana s roditeljima (Klarin, 2006, prema Kerns, 1994). Takva djeca su samopouzdanija, hrabrija i prilagodljivija (Klarin, 2006, 21, prema Sroufe, 1983). Nije toliko važan ni spol, ni život s oba ili jednim roditeljem, ni materijalni status, ni odnos s odgajateljima u razvoju socijalnih vještina koliko kvaliteta privrženosti djeteta s roditeljima (Klarin, 2006, prema Kerns, 1994). Stoga djeca koja pokazuju znakove sigurne privrženosti s majkom rijetko, gotovo nikada ne pokazuju antisocijalno ponašanje. Takvu djecu karakteriziraju osobine društvenosti, pomaganja i dijeljenja s drugima (Klarin, 2006, 21, prema Cairns i Cairns, 2001; Leve, Pears i Fisher, 2002). Odnosi u odrasloj dobi ovisiti će o kvaliteti komunikacije i odnosa s majkom ostvarenim na samim počecima djetetova života (Klarin, 2006, prema Colin, 1996). Adolescenti stoga ostvaruju dugotrajne i uspješne veze zahvaljujući sigurnoj povezanosti s majkom (Klarin, 2006, 22, prema Fisher, Munsch i Greene, 1996).

3.1. DJEČJE PONAŠANJE I NEDOSTATAK RODITELJSKE PRIVRŽENOSTI

Nedovoljna privrženost u ranoj dječjoj dobi očituje se antisocijalnim ponašanjem i problemima u školi. Ovaj slučaj se naziva tempiranom bombom iz razloga što takva djeca iskazuje gnjev i slabo povjerenje prema drugim osobama (Klarin, 2006, prema Levey i Orlans, 1998). Djeca koja ne ostvare pravilnu privrženost s roditeljima kasnije se ophode prema drugim ljudima kao i prema svojim roditeljima. Oni koriste isti obrazac komunikacije koji su koristili u odnosu s roditeljima (Klarin, 2006, 22, prema Sroufe, 2000). Anksiozna i slabo privrženost djeca pokazuju veću tendenciju prema depresivnom stanju, agresivnom stanju te su zavisnija od drugih koji su kvalitetno ostvarili odnos s roditeljima (Klarin, 2006, prema Levy i Orlans,

1998). Postoje longitudinalna istraživanja provedena u razdoblju od 23 godine (Klarin, 2006, prema Roisman i sur., 2000) koja pokazuju kvalitetu privrženosti u ranom dobu djetetova života kao važan prediktor depresivnog stanja u odrasloj dobi. Sidney Blatt (1992, 1995) navodi dvije vrste depresije: prva se javlja kao rezultat popustljivog roditeljskog stila ili pak zanemarivanja djeteta, dok je druga vrsta depresije nastala zbog pretjeranog omalovažavanja, kritiziranja te kažnjavanja djeteta. Djeca koja su proživjela takav odnos s roditeljima teže se nose s gubitkom i napuštanjem druge osobe. Djeca koja su bila često kažnjavana i kritizirana od strane roditelja znaju se osjećati bezvrijedno, krivo, inferiorno i nerijetko gube kontrolu (Klarin, 2006, prema Blatt i Zuroff, 1992; Luthar i Blatt, 1995; Vulić-Prtorić, 2004).

4. BRAČNI ŽIVOT I PONAŠANJE DJETETA

Na djetetovo ponašanje utječu njegovi roditelji i njihov međusobni odnos (Schaffer, 1996, 207, prema Belsky, 1981). Brojna istraživanja su se bavila utjecajem kvalitete braka roditelja na dječji razvoj. Pretpostavka je bila odrediti kako će djeca čiji su roditelji u dobrom braku imati bolje odnose s njima, kvalitetniju komunikaciju i jaču povezanost. Dok će u suprotnom roditelji nezadovoljni bračnim odnosima svoje frustracije pokazivati u odnosu s djetetom, npr. vrijeđanjem djeteta, ignoriranjem itd. (Schaffer, 1996).

Istraživanje u kojem su se pratile interakcije između roditelja i djece pri rješavanju problema. Došlo se do zaključka kako roditelji i bračni partneri koji su u dobrim bračnim odnosima imaju slične tehnike odgajanja djece. Dok su roditelji s narušenim bračnim odnosima pokazivali razlike u načinu odgajanja djece. Pa su tako očevi davali manje povratnih informacija svojoj djeci i češće su se nametali. Njihove supruge ne samo da su davale manje povratnih informacija u usporedbi s majkama zadovoljnim u braku, već su nerijetko ometale dijete u rješavanju problema konstantnim ispitivanjem, zapovijedanjem i empatičnim predlaganjem. Sa stajališta djeteta roditelji s lošim bračnim odnosima manje su djelotvorni i korisni u pomaganju djeci s učenjem (Schaffer, 1996, 208, prema Brody, Pillegrini i Sigel, 1986).

Djeca čiji su se roditelji slabije prilagodili bračnom životu formirala su nesigurnu i slabu povezanost s roditeljima (Schaffer, 1996, 208, prema Goldberg i Easterbrooks, 1984).

Dokazana je veća povezanost između kvalitete braka i aspekata očinstva, nego između kvalitete braka i aspekata majčinstva. Brak je pogoršavao ponašanje očeva prema djeci. Očevi su postali mrzovoljniji i nametljivi, dok su djeca postajala neposlušna. Majke su imale manje poteškoća u odnosu s djecom (Belsky i sur., 1991).

Dokazano je da postoji povezanost između kvalitete obiteljskih odnosa i kvalitete odnosa između braće i sestara. U obiteljima u kojima su roditelji grubi, ekscentrični i često kažnjavaju svoju djecu postoje nerijetki konflikti između njihove djece (Brody i sur., 1992).

4.1. STILOVI RODITELJSTVA

Roditeljstvo se može provoditi sljedećim stilovima: autoritativnim, autoritarnim, indiferentnim i permisivnim stilom. Svaki od tih stilova roditeljstva utječe različito na razvoj djetetove ličnosti. Navedeni stilovi roditeljstva mogu se opisati kroz dvije dimenzije.

Prva dimenzija okarakterizirana je stupnjem roditeljske topline odnosno učestalosti odgovaranja djetetu, pokazivanja interesa i stupnjem emocionalne topline prema djetetu. Roditelji koji spadaju u tu dimenziju su srdačni, brižni i puni ljubavi. Oni odgovaraju na emocionalne potrebe djece i provode dosta vremena s njima. Roditelji koji ne brinu o svojoj djeci, a ponekad su čak nasilni prema njima. Oni su često fokusirani na svoje potrebe i interese, a ne dječje. Prva skupina roditelja obožava slušati svoju djecu i razgovarati o tome kako su proveli dan, čemu su se radovali i sl. Druga skupina roditelja nije zainteresirana za život djece i smatraju da „troše“ vrijeme slušajući svoju djecu. Emocionalno topli roditelji primijete kada je njihovo dijete uzrujano i pokušavaju ga smiriti. Nezainteresirani roditelji ne primjećuju kako se njihovo dijete osjeća i ne pokušavaju ga oraspoložiti (Kail, 2007, prema, Petit, Bates i Dodge, 1997).

Druga dimenzija roditeljskog ponašanja odnosi se na stupanj kontrole. Neki roditelji previše koriste svoju moć, autoritarni su i pokušavaju na razne načine kontrolirati dječji život. Na drugoj strani su roditelji s malo ili nimalo autoriteta. Djeca odgojena ovakvim stilom rade što god hoće bez pitanja roditelja. Najbolja opcija bi bila imati umjerenu kontrolu nad djecom (Kail, 2007, prema Kilgore, Snyder i Lentz, 2000). Miješanjem ove dvije dimenzije dobiju se četiri stila roditeljstva.

Autoritaran stil karakterizira visoka kontrola i emocionalna hladnoća. Roditelji postavljaju pravila koja se moraju slijediti bez prigovora. Poštovanje, poslušnost i naporan rad su vrijednosti što autoritarni roditelji nastoje usaditi kod svoje djece. Autoritarni roditelji ne uzimaju u obzir dječje potrebe i želje (Kail, 2007, 362 prema Baumrind, 1975, 1991). Djeca odgojena autoritarnim stilom su poslušna, ali su nesretna, imaju slabo razvijene socijalne kompetencije i nisko samopouzdanje. Roditelji odlučuju umjesto njih i ne dopuštaju im da sami izaberu što žele. Ona su socijalno povučena i čekaju na druge ljude da odlučuju umjesto njih samih. Takva djeca su manje spontana i ne pokazuju veliku znatiželju (Joseph i John, 2008, prema Cole i sur., 2005).

Autoritativan stil karakterizira umjerena roditeljska kontrola, emocionalna toplina i briga za djecu. Autoritativni roditelji objašnjavaju postojanje pravila i potiču djecu da kritički razmišljaju (Kail, 2007, 362, prema Baumrind, 1975, 1991). Djeca odrasla s roditeljima koja su vođena autoritativnim stilom su sretnija, sposobnija i uspješnija. Ona pokazuju veću kompetentnost i veći socijalni razvoj, imaju bolji akademski uspjeh, mentalno su zdrava i imaju manje problema s ponašanjem (Joseph i John, 2018, prema Ballantine, 2001).

Permisivni stil označava emocionalna toplina i briga, te malo roditeljske kontrole. Ovakvi roditelji prihvaćaju dječje ponašanje onakvo kakvo je, te ih rijetko kažnjavaju. Općenito roditelji vođeni indiferentnim stilom ne brinu se o djeci, ne kontroliraju ih i ne pružaju im emocionalnu toplinu. Takvi roditelji pokušavaju što manje vremena provesti s djecom i izbjegavaju komunicirati s njima (Kail, 2007, 362, prema Baumrind, 1975, 1991). Permisivni stil rezultira djecom koja su manje sretna i imaju problema sa samoregulacijom. Djeca odgojena permisivnim stilom kasnije imaju problema s autoritetom i lošija su u školi (Joseph i John, 2008, prema Berk, 1998). Ona su samopouzdana i imaju dobro razvijene socijalne vještine, ali su problematičnija. Prihvaćanje odgovornosti je teško za većinu njih (Joseph i John, 2008).

Indiferentan stil obilježen je nemarom za dijete, ignoriranjem djeteta, izostankom potpore i emocionalne topline. Roditelji zanemaruju djetetove interese, želje i potrebe što sve na kraju može dovesti do nepravilnog socijalnog razvoja kod djeteta (Zbodulja, 2014, prema Kopko, 2007). Djeca odgojena indiferentnim stilom imaju nisko samopouzdanje i manje su kompetentna od svojih vršnjaka (Joseph i John, 2008, 20).

5. PRISTUPI RODITELJA DJETETOVIM EMOCIJAMA

John Gottman poznati američki psiholog je klasificirao (1997) reakcije roditelja na djetetove emocije. Prema Gottmanovoj klasifikaciji roditelji mogu ignorirati djetetove emocije, popuštati im, obezvrjeđivati ih i uvažavati (Brajša, Brajša – Žganec i Slunjski, 1999).

5.1. Ignoriranje djetetovih emocija

Ignoriranjem emocija djeteta roditelji zapravo ne zamjećuju dječje negativne emocije, prelaze preko njih i ne vide ih kao problem. Roditelji na taj način podcjenjuju negativne emocije djeteta. Takvim pristupom smatraju djetetove emocije irelevantnima i ne žele se suočiti s njima. Oni prvenstveno nemaju svijest o svojim emocijama, a kamoli djetetovim. Roditelji imaju strah od gubitka emocionalne kontrole, pa ih stoga ne žele shvatiti. Negativne emocije vide kao štetne i loše te ih teže izbjeći. Upravo zbog takvog pristupa roditelja dijete počinje vjerovati da su takve emocije bezvrijedne. Stoga ima lošu percepciju o sebi i smatra da nešto nije u redu s njim ako pokazuju negativne emocije. Krajnji rezultat je da takvo dijete kasnije ima problema s kontroliranjem svojih emocija (Brajša, Brajša – Žganec i Slunjski, 1999).

5.2. Obezvrjeđivanje djetetovih emocija

Roditelji koji bagateliziraju emocije djeteta izazivaju isti učinak kao i roditelji koji ignoriraju djetetove emocije. Takvi roditelji su previše ograničavajući, forsirajući i često kore dijete zbog emocionalnog izražavanja. Imaju stav da se negativne emocije ne smiju pokazivati te ih se treba ograničavati. Mišljenja su da negativne emocije pokazuju slab karakter djeteta. Također misle da negativnim emocijama dijete manipulira roditeljima kako bi dobilo ono što želi. Ne vide ništa dobro u negativnim emocijama i nastoje ih suzbiti (Brajša, Brajša – Žganec i Slunjski, 1999).

5.3. Popuštanje djetetovim emocijama

Roditelji popuštanjem emocionalnom izražavanju djeteta razumiju kako se dijete osjećaja. No oni mu i dalje ne čine pomoć. Takvi roditelji ne uče dijete primjerenijem ponašanju. Ne znaju postaviti ograničenja i nisu dosljedni te ne uče dijete kontrolirati svoje

emocije. Ovo dijete često ima problema u rješavanju sukoba i održavanju prijateljstava (Brajša, Brajša – Žganec i Slunjski, 1999).

5.4. Uvažavanje djetetovih emocija

Roditelji koji uvažavaju emocije svojeg djeteta razumiju kako se ono osjeća i pomažu mu da ih koristi na odgovarajući način. Smireno razgovaraju s djetetom i pokušavaju saznati što je dovelo do toga da se tako osjeća. Negativne emocije uvažavaju, jednako ih vrednuju kao i pozitivne emocije. Dijete ne ismijavaju kada izražava negativne emocije npr. kada plače. Pri slušanju djeteta izražavaju da ga razumiju, pomažu mu opisati kako se osjeća, uče ga kontroliranju emocija, postavljanju granica i konačno uče ga rješavati probleme. Roditelji ovakvim pristupom stvaraju dijete koje je svjesno sebe, svojih vrijednosti i koje se zna suočavati s okolinom (Brajša, Brajša – Žganec i Slunjski, 1999).

6. POTICANJE RADNE ANGAŽIRANOSTI DJETETA

Obitelj je prva zajednica u kojoj se razvijaju radne sposobnosti uključivanjem djeteta u obavljanje obiteljskih poslova. Važno je dijete stalno poticati na obavljanje kućanskih poslova i ne raditi sve umjesto njega (Tomasović, 2009). Roditeljima je cilj pomoći djetetu da postane svoj čovjek, koji će vjerovati u sebe, biti sposoban nositi se sa životnim preprekama i znati iskusiti prilike koje mu život pruža. Rad je jedan od čimbenika koji pomaže čovjeku da se razvije i napreduje. Dijete se odmalena treba naučiti kako doprinositi društvu u kojem živi. Rad uvjetuje položaj djeteta u društvu, utječe na njegov razvoj i čini ga sretnim. Rad mora biti primjeren djetetovoj dobi, sposobnostima i mogućnostima.

Primjeri radnih aktivnosti u ranoj dobi djeteta su: odlazak u trgovinu, čišćenje svoje sobe, slaganje pribora na stolu i sl. Dijete se potiče na društveni rad koji može ne samo društvu već i njima samima biti koristan. Potrebno je društveni rad djece priznati i jednako ga vrednovati tako da budu u ravnopravnom položaju s odraslima. Primjer društvenog rada je skupljanje tekstila, papira i ostalog materijala u organizaciji Crvenog križa ili neke druge organizacije. Djeca sudjelujući u takvim aktivnostima pomažu odraslima i oni su njihovi ravnopravni suradnici. Važno je da odrasli vrednuju njegov rad te mu to direktno kažu. Mnogi roditelji obezvređuju fizički rad te takav stav usađuju kod djece. Roditelji s takvim stavom pokazuju kako se stide svojih roditelja, baka, djedova koji su u prošlosti morali raditi da bi

prehрани obitelji, jer tada nije toliko bila zastupljena tehnologija u proizvodnji. Istina je da danas u suvremenom društvu fizički rad i nije toliko potreban zbog silnih strojeva koji obavljaju poslove umjesto nas. No zahvaljujući radu čovjek je uspio preživjeti do danas. Roditelji koji žele od svojeg djeteta učiniti „gospodina“ smatrajući rad manje vrijednim, sramotnim i prljavim, strašno griješe. Posljedice neće osjetiti samo dijete, već i društvo u kojem ono živi. Dijete će vrednovati ljude prema vrsti posla koji rade. Vrijednost rada nije određena vrstom obavljenog rada, nego kvalitetom rada (Gabelica, 1995). Svaka vrsta rada je jednako vrijedna i važna za društvo: „U najljepšoj građevini podjednako je sadržan rad arhitekta kao i onoga bezimenog klesara koji je isklesao kamene ploče kojima je ukrašeno pročelje.“ (Gabelica, 1995, 59)

7. POTICANJE DJETETA NA KVALITETNO PROVOĐENJE SLOBODNOG VREMENA

Socijalizacijski efekt fizičkih aktivnosti i sporta vidi se u kreiranju mnoštva pozitivnih efekata na djecu i mlade. Rano djetinjstvo je vrijeme kada je fizička aktivnost vitalna za socijalizaciju. U njemu je dijete osjetljivo na kognitivni i moralni razvoj, zauzima različite uloge, uči da je drugačiji od drugih i najvažniji, uči graditi odnose s drugim ljudima. Djeca sudjelovanjem u slobodnovremenskim aktivnostima razvijaju se zdravstveno, fizički, socijalno i kognitivno. Dijete ulazeći u različite uloge tijekom igre razvija svoje sposobnosti i stječu kompetencije (Untaru, Albu i Luca, 2014, prema Brindescu, 2010). Igra utječe na socijalizaciju djeteta: „Kroz igru djeca sudjeluju u raznim ulogama i situacijama. Navedene situacije kasnije utječu na njihov sociokulturni svijet, gdje uče kako potisnuti želje koje se protive društvenim pravilima, uče se surađivati s drugima i ponašati se društveno poželjno. Tijekom vremena će se pokazati utjecaj stečenih kompetencija u igri na daljnji društveni život djeteta.“ (Untaru, Albu i Luca, 2014, 64, prema Goldstein, 2012, 33) Roditelji trebaju djeci biti uzor kada su u pitanju slobodnovremenske aktivnosti. Njihova je uloga pokazati djetetu kako na kvalitetan način provoditi svoje slobodno vrijeme. Roditelji trebaju poticati dijete da sudjeluje u aktivnostima koje će biti prosocijalno orijentirane, težiti humanizmu i osobnom napretku. Potrebno je da roditelji saznaju interese i talente svoga djeteta kako bi ga kasnije znali usmjeriti na pravi put. Odnosno roditelji trebaju dijete poticati na sudjelovanje u aktivnostima u kojima će moći otkriti i razviti svoje interese i talente (Livazović, 2018).

8. RAZVOJ AKADEMSKIH VJEŠTINA DJETETA

U prethodnom desetljeću provedena su brojna istraživanja koja su utvrdila kako roditelji igraju važnu ulogu u dječjem obrazovanju i kognitivnom razvoju. Stoga je stavljen naglasak na zajedničku suradnju škole i roditelja radi dobrobiti djeteta. Što se roditelji prije angažiraju oko djetetovog obrazovanja to će dijete biti pismenije, imati više znanja, biti vještije u komuniciranju s ljudima i što je najbitnije imati pozitivne misli o školi (Shabbir, prema, Jeffries, 2012). Roditeljska participacija u obrazovanju djeteta ne utječe samo na rezultate učenja već i na motivaciju tijekom učenja, držanje pozornosti, upornost tijekom rješavanja zadataka, razvoj vokabulara i probleme s ponašanjem u razredu (Hooge, 2010).

8.1. Čitanje

Čitajući djeci roditelji im pomažu u razvijanju fonološke svijesti, a to im kasnije pomaže u procesu čitanja (Kail, 2007, prema Bradley i Bryant, 1983). Čitanjem priča roditelji potiču kod djece čitalačke vještine. Ponekad roditelji ne čitaju samo priču već zauzmu i ulogu učitelja. Objašnjavaju djeci zvukove koje proizvode dok izgovaraju određena slova: „Ovo je u.“ Navedenim aktivnostima roditelji njeguju fonološku svijest djece i razvoj čitalačkih vještina (Kail, 2007, prema Senechal i LeFevre, 2002). Učenici trećeg razreda osnovne škole čitaju bolje ako su s roditeljima kao mali čitali knjige (Kail, 2007, prema de Jong i Leseman, 2001). Longitudinalno istraživanje je pokazalo kako stupanj uključenosti roditelja u obrazovanje djece utječe na njihovu razinu pismenosti. Istraživanja pokazuju da djeca čiji su roditelji češće uključeni u njihovo obrazovanje tijekom osnovne škole naprednija su i pismenija (Nokali, Bachman i Votruba-Drzal, 2011, prema Dearing i dr., 2006).

8.2. Pisanje

Djeci treba dugo da shvate kako pisanje nije isto što i crtanje. Većina djece započinje pisati s pet ili šest godina, a nekada i ranije. Roditelji mogu pripremiti djecu za pisanje na različite načine. Roditelji im pomažu ohrabrujući ih u aktivnostima kao što su razvrstavanje stvari, slikanje, igranje s puzzlama. Ove aktivnosti možda izgledaju kao da nemaju veze s pisanjem, ali one potiču mišićnu kontrolu koja je esencijalna u razvoju djeteta. U isto vrijeme

roditelji mogu djetetu pokazati brojne primjeri zbog kojih je važno poznavati slova i znati pisati. Neki od tih primjera su: letci iz trgovina, poruke, pisma, recepti itd. (Lansdown i Walker, 1991).

9. MORALNI RAZVOJ DJETETA

Završni rezultat socijalizacije je individua koja zna razlikovati dobro i loše. Takva individua ima savjest i zna što je moralno, a što nije. Ona će se ponašati u skladu s društvenim pravilima te će poštovati temeljne vrijednosti društva. Individua neće to raditi zbog straha od kazne, nego zato što jer osjeća u sebi da je takvo ponašanje pravilno. Prema Martinu Hoffmanu (1977, 1988, 305, 306) roditelji koriste sljedeće tehnike u razvijanju moralnosti kod djece: metoda orijentirana prema ljubavi, moćno – asertivna metoda i induktivna metoda.

Metodom orijentiranom prema ljubavi roditelji se suzdržavaju od bilo kakvog odobravanja ili iskazivanja raspoloženja sve dok se dijete loše ponaša. Ovim se ponašanjem dijete ignorira, okreću mu se leđa, ne sluša ga se, izolira se od djeteta i sl. Ne iskazivanje ljubavi može biti izuzetno teško za dijete koje je jako zavisno. Stoga takav način može motivirati dijete da se lijepo ponaša.

Moćno – asertivnom metodom, roditelj pokazuje da je superiorniji od djeteta. Ova metoda uključuje fizičko kažnjavanje, poštivanje zadanih vrijednosti i ostali načini kojima roditelj provodi svoju moć nad djetetom. Na primjer „Učini to, jer ti ja to kažem!“.

Induktivna metoda odnosi se na tehnike kojima se djeci daje objašnjenje zašto da se ponašaju na određeni način. Radi se o metodi nekažnjavanja, odnosno davanju djeci razloga zbog kojih bi se trebali ponašati onako kako se to od njih traži.

Metoda kojom će se roditelji koristiti u odgoju djeteta može ovisiti o temperamentu djeteta. Roditelji povučenijeg i mirnijeg djeteta koristiti će blaže metode u odgoju, dok će roditelji nestašnijeg djeteta morati upotrijebiti strože metode (Schaffer, 1996, 307, 308 prema Kochanska, 1991).

10. ODGAJANJE NENASILNOG DJETETA

Roditelji su glavni čimbenici u kontroli dječjeg nasilja tako što ih odgajaju u okruženju punom ljubavi i brige. Predlaže se da roditelji pruže djeci ljubav i potrebnu pažnju kako bi spriječili ili smanjili nasilno ponašanje djece. Svako dijete je željno pažnje, brige, osjećaja povjerenja koji mu pružaju osjećaj sigurnosti i zaštite. Dijete koje nema uz sebe čvrst oslonac kao što je odrasla osoba zna postati nezadovoljno, agresivno, tjeskobno i nesigurno. Dijete je potrebno odgajati od najranije dobi kako bi se minimalizirala mogućnost pojave poremećaja u ponašanju. Ako su roditelji mladi i neiskusni preporuča se odlazak kod stručnjaka. Stručna osoba će savjetovati roditelje ili im predložiti da odu u savjetovanište (stručnu ustanovu gdje roditelji mogu naučiti rješavati probleme na pozitivan način). Nužna je prisutnost roditelja u djetetovu životu. Dijete dok uči misliti „svojom glavom“ često je pod nadzorom roditelja, koji ga savjetuju, daju mu konstruktivne kritike i pružaju mu podršku. Ako dijete nije pod nadzorom i ne dobiva osjećaj sigurnosti, velika je vjerojatnost da će razviti poremećaj u ponašanju.

Roditelji su prve osobe s kojima se dijete susreće u životu i oni predstavljaju uzor svojoj djeci. Dijete uglavnom imitira osobe iz svog života i tako zapravo uči primjerima. Stoga je važno da roditelji imaju razvijene pozitivne vrijednosti i stavove te da se ponašaju primjereno kako bi bili dobar primjer svome djetetu. U slučaju nasilja roditelji mogu potaknuti dijete na razmišljanje o mogućim posljedicama rješavanja problema silom. Roditelji trebaju biti konzistentni u postavljanju pravila i discipliniranju. Dijete treba znati koja ponašanja nisu dopuštena i koja ponašanja roditelji ne kažnjavaju. Roditelji imaju dužnost objasniti djetetu o štetnosti i opasnosti oružja koje je potrebno držati dalje od djeteta, skriveno, gdje ga dijete neće moći pronaći. Dijete se odgaja u mirnom i sigurnom domu gdje neće moći svjedočiti nasilju (Buljan Flander i Karlović, 2004).

Brojna istraživanja pokazuju da postoji velika vjerojatnost da će dijete koje odraste u problematičnoj obitelji kasnije koristiti iste načine rješavanja konfliktnih situacija. Ako se dijete suoči s nasiljem izvan doma, roditelji bi trebali učiti dijete da se nosi s osjećajima koje je doživjelo u takvim situacijama. Veoma je važno voditi računa o nasilnom sadržaju u medijima koje dijete gleda. Potrebno je kontrolirati količinu gledanja nasilja. Roditelji trebaju pomoći djetetu da odbaci nasilno ponašanje i da ne vrijeđa te ne udara druge ljude (Buljan Flander i Karlović, 2004).

11. RAZVOJ DJETETOVOG SAMOPOŠTOVANJA

Uzbuđenje o izvršenju zadatka se može vidjeti, već kod beba koje znaju puzati, složiti kockice, piti same iz flašice i sl. Ovakva iskustva u ranom djetinjstvu djeci daju poticaj za stvaranje pozitivne slike o sebi (Brazelton, T.B., 1992). Roditelji odgajaju neovisnu i samopouzdanu djecu kad im daju priliku da sami riješe zadatak, obave posao i sl. Roditelji trebaju dati djetetu priliku da samo otiđe u pekaru kupiti kruh ili kaže doktoru što ga muči. Ova metoda pomaže djetetu izgraditi samopouzdanje i potiče vjerovanje djeteta u sebe. Uz to roditelji vjerovanjem u svoju djecu i njihove sposobnosti potiču da i ona sama u sebe vjeruju. Roditelji pozitivnim komentarima i gestama razvijaju dječje samopoštovanje i sigurnost u sebe. Ako roditelji samo kritiziraju djecu i stalno govore njihove mane onda će poljuljati njihovo samopouzdanje (Rosić, 2005). Kada roditelji pohvale dijete koje izvršilo svoj zadatak, oni utječu na njegovu daljnju sliku o sebi. Dijete se nakon truda i postignutog uspjeha osjeća sretno i zadovoljno. Očekivanja roditelja i prošla iskustva mogu utjecati na njihov odnos prema djetetu. Točnije, roditelji koji imaju velika očekivanja od djeteta mogu postati frustrirani ako dijete ne uspije ili pak mogu sami umjesto djeteta riješiti zadatak. Na taj način će se dijete osjećati neuspješno. Ako roditelji žele da im dijete bude zadovoljno sobom i ispunjena osoba, oni mu prvenstveno trebaju pristupati s ljubavlju i razumijevanjem. Roditelji trebaju promijeniti način razmišljanja i rješavanja problema. Dijete ne mora rješavati problem na način kojim ga roditelji rješavaju. Treba mu dopustiti da nas svoj način razmišlja i dolazi do rješenja. U toku rješavanja zadatka dijete ne treba ohrabrivati ni hvaliti. Tek nakon što dijete završi sa zadatkom treba ga pohvaliti (Brazelton, T.B., 1992).

Na dječju sliku o sebi utječu drugi ljudi, a pogotovo oni koji su im jako važni. Djeca češće vide sebe u pozitivnom smislu kada se roditelji brinu o njima i pokazuju im ljubav (Kail, 2007, prema Lord, Eccles i McCarthy, 1994). Djeca koja žive u skladnim i poticajnim obiteljima imaju veće samopoštovanje (Kail, 2007, 289, prema Scott, Scott i McCabe, 1991).

Roditeljska disciplina je također povezana sa samopoštovanjem djece. Djeca s visokim samopoštovanjem imaju roditelje koji znaju postaviti pravila, ali i saslušati dječja mišljenja o tim pravilima (Kail, 2007, prema Coopersmith, 1967). Roditelji koji ne postavljaju pravila zapravo na taj način govore svojoj djeci da ih ne cijene dovoljno i ne zanima ih hoće li upasti u nevolju. Na isti način roditelji koji ne žele prodiskutirati s djecom o postavljenim pravilima govore im „Vaša mišljenja nam nisu bitna“. Rezultat tome je nisko samopoštovanje kod djece (Kail, 2007).

12. ZAKONSKI PROPISI O ODNOSIMA RODITELJA I DJECE

U obiteljskom zakonu piše da je roditeljsko pravo, obveza i odgovornost voditi brigu o djetetu i živjeti s njim. Roditelji imaju dužnost poštovati dječje mišljenje koje treba biti prikladno djetetovoj zrelosti i dobi. Roditeljska skrb odnosi se na dužnost štíćenja i promicanja osobnih prava i prava na imovinu. Roditelji su dužni voditi brigu o potrebama, sposobnostima i mogućnostima djeteta te štítiti njegovu dobrobit. Roditelji nemaju pravo na odricanje od roditeljske skrbi (Obiteljski zakon, NN 75/20, čl. 91). Osobna prava djeteta čine njegovu zdravlje, odgoj i obrazovanje, ostvarivanje osobnih odnosa i odlučivanje o mjestu stanovanja djeteta (Obiteljski zakon, NN 75/20, čl. 92).

12.1. Zdravlje, razvoj, njega i zaštita djeteta

Dužnost roditelja je paziti na zdravlje djeteta, štítiti ga od nasilnih postupaka drugih ljudi, voditi brigu o dječjim potrebama. Zabranjeno je ostaviti dijete koje još nije krenulo u školu bez kontrole i nadzora osobe mlađe od sedamnaest godina. Zakon naređuje roditeljima da ne dopuštaju djeci staroj do petnaest godina noćne izlaske bez nadzora i pratnje starije osobe (Obiteljski zakon, NN 75/20, čl. 93).

12.2. Odgoj i obrazovanje djeteta

Dijete se treba odgajati u skladu s njegovim godinama i zrelosti. Roditelja nemaju pravo na primjenjivanje tjelesne kazne pri odgajanju djeteta. Roditeljska dužnost je voditi brigu o dječjem redovnom i svestranom obrazovanju te su dužni podupirati njegove interese. Prema zakonu su dužni odazvati se na roditeljske sastanke i sve druge pozive koji se tiču odgoja i obrazovanja njihova djeteta. Roditelji nemaju pravo siliti dijete na pohađanje obrazovne ustanove koju ne želi niti nije u skladu sa sposobnostima djeteta (Obiteljski zakon, NN 75/20, čl. 94).

12.3. Ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom

Roditelji imaju pravo i obavezu družiti se s djetetom s kojim stanuju, osim u slučaju kada mu je oduzeto to pravo sudskom odlukom. Isto tako roditelj treba i mora poticati osobne

odnose djeteta s njemu dragim i bliskim osobama. Roditeljsko je pravo i dužnost paziti s kim se dijete druži, dopisuje putem društvenih mreža. U slučaju štetnosti tih druženje za djetetov život i razvoj roditelj ima pravo zabraniti takvu vrstu odnosa (Obiteljski zakon, NN 75/20, čl. 95).

12.4. Određivanje mjesta stanovanja

Dijete živi u domu svojih roditelja. U slučaju razvoda roditelji imaju dužnost dogovoriti se o mjestu stanovanja djeteta (Obiteljski zakon, NN 75/20, čl. 96).

ZAKLJUČAK

Roditelji su ključni odgojni i socijalizacijski čimbenici te igraju veliku ulogu u djetetovu razvoju. Roditelji svojim postupcima utječu na dječji kognitivni, socijalni, emocionalni, psihički, fizički i moralni razvoj. Dijete uz roditelje razvija socijalne vještine koje će mu pomoći u stvaranju dobrih društvenih odnosa. Dobro razvijene socijalne vještine naučiti će dijete kako se odnositi prema ljudima i omogućiti mu uspješno funkcioniranje u društvu. U obitelji se djetetu usađuju društvene vrijednosti ključne za djetetovo odrastanje. Navike i pravila ponašanja se stječu prvenstveno u kući uz roditelje. Roditelji dijete uče discipliniranom ponašanju, radnim navikama i efektivnom rješavanju problema. Usađujući djetetu ljubav prema znanju od rane dobi čitanjem knjiga i ukazivanjem na važnost obrazovanja roditelji povećavaju obrazovni kapital djeteta. Razvoj akademskih vještina odmalena utječe na stupanj djetetove pismenosti. Fizičkim razvojem dijete razvija svijest o zdravom načinu života i nužnosti fizičkog rada za tijelo. Roditelji ne bi trebali samo poticati dijete na tjelesne aktivnosti već se i sami fizički aktivirati te tako biti dobar primjer svojem djetetu. Dijete se treba naučiti odgovornom djelovanju i poštivanju drugih ljudi. Roditelji od rane dobi djeteta imaju dužnost usađivati djetetu pozitivne vrijednosti, učiti ga nenasilju i poticati moralnost kod djeteta. Na kraju je važno izgraditi samopouzdanje i neovisno dijete koje će biti svjesno svojih kvaliteta i imati pozitivnu sliku o sebi. Zaključno, roditelji imaju najveći utjecaj na dijete upravo zbog činjenice da su oni primarni čimbenici u djetetovu životu. Način na koji se odnose prema djetetu i koliko su angažirani u socijalizaciji i njegovom životu imati će kasnije veliki značaj na djetetov razvoj.

LITERATURA

1. Balož, S. (2014). Socijalizacija djece s teškoćama u razvoju. (Diplomski rad). Izvor s World Wide Web: zadnja posjeta 20. lipnja 2020. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:029661>
2. Brajša, P., Brajša – Žganec, A., Slunjski, E. (1999). Tajna uspješnog roditelja i odgojitelja. Pula : C.A.S.H.
3. Brazelton, T.B. (1992). Your Child's Emotional and Behavioral Development. Reading, Mass.: Perseus Books.
4. Buljan Flander, G., Karlović, A. (2004). Odgajam li dobro svoje dijete?: savjeti za roditelje. Zagreb : Marko M.
5. Crisogen, D.T. (2015). Types of Socialization and Their Importance in Understanding the Phenomena of Socialization. Izvor s World Wide Web: zadnja posjeta 20. lipnja 2020. Preuzeto s http://journals.euser.org/files/articles/ejser_sep_dec_15/Disca.pdf
6. El Nokali, N. E., Bachman, H.J., Votruba-Drzal, E. (2011). Parent Involvement and Children's Academic and Social Development in Elementary School. *Child Dev.* 2010 May-Jun; 81(3): 988–1005. Izvor s World Wide Web: zadnja posjeta 14. svibnja 2020. Preuzeto s <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2973328/>
7. Gabelica, M. (1995). Razgovori s roditeljima. Đakovo: Temposhop.
8. Hooge, E. (2010). Parental involvement in children's education: A review study about the effect of parental involvement on children's school education with a focus on the position of illiterate pare... Izvor s World Wide Web: zadnja posjeta 16. svibnja 2020. Preuzeto s file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/Parental_involvement_in_childrens_education_A_rev.pdf
9. Joseph, M. V., John, J. (2008). Impact of parenting styles on child development. Izvor s World Wide Web: zadnja posjeta 1. travnja 2020. Preuzeto s http://scholararticles.net/wp-content/uploads/2015/03/5_16_25p_Joseph_John.pdf
10. Kail, V.R. (2007). Children and Their Development. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

11. Klarin, M. (2006). Razvoj djece u socijalnom kontekstu – roditelji, vršnjaci, učitelji kontekst razvoja djeteta. Jastrebarsko: Naklada Slap.
12. Lansdown, R., Walker, M. (1991). YOUR CHILD'S DEVELOPMENT: from birth through adolescence. New York: Knopf.
13. Livazović, G. (2018). Uvod u pedagogiju slobodnog vremena. Osijek: Krešendo.
14. Obiteljski zakon (NN 75/20). <https://zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon>
15. Pescaru, M. (2019). The importance of the socialization process for the integration of the child in the society. Izvor s World Wide Web: zadnja posjeta 18. lipnja 2020. Preuzeto s file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/02.-MARIA-PESCARU-THE-IMPORTANCE-OF-THE-SOCIALIZATION-PROCESS-FOR-THE-INTEGRATION-OF-THE-CHILD-IN-THE-SOCIETY-PP.-18-26.pdf
16. Peterson G.W., Rollins B.C. (1987). Parent-Child Socialization. U: Sussman M.B., Steinmetz S.K. (eds) Handbook of Marriage and the Family. Springer: Boston, MA, str. 471-507. Izvor s World Wide Web: zadnja posjeta 5. travnja 2020. Preuzeto s https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-1-4615-7151-3_18#citeas
17. Rosić, V. (2005). Odgoj, obitelj, škola. Rijeka: Naklada Žagar.
18. Schaffer, H.R. (1996). Social Development. Oxford: Cambridge, Mass.: Blackwell Publishers.
19. Shabbir, A. Parents-Child Intervention. Izvor s World Wide Web: zadnja posjeta 6. travnja 2020. Preuzeto s https://www.academia.edu/41533621/Parents-Child_Intervention?sm=b
20. Tomasović, Ć. (2009). Zadaće obiteljskog odgajanja. Izvor s World Wide Web: zadnja posjeta 3. srpnja 2020. Preuzeto s http://www.kucice.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=416:zadac-obiteljskog-odgajanja&catid=30:za-bolji-i-sretniji-ivotni-put&Itemid=75
21. Untaru, E.N., Albu, R.G. i Luca, M.R. (2014). Parents and their involvement in children's leisure activities. Preuzeto s http://webbut.unitbv.ro/BU2014/Series%20VII/BULETIN%20VII/09_Untaru,%20Albu,%20Luca.pdf

22. Zbodulja, S. (2014). Utjecaj roditeljskih stilova odgoja na ponašanje djeteta. Izvor s World Wide Web: zadnja posjeta 22. svibnja. Preuzeto s <https://zir.nsk.hr/islandora/object/mef%3A313/datastream/PDF/view>

SUMMARY

The aim of this final work is to explain importance of the role of parents in child's life and development. Parents are the primary factors in raising a child because they are first persons a child encounters in life. It is their duty to prepare the child for normal functioning in society. The family acquires the first habits and patterns of behavior that the child will later use in other social groups. Parents create the necessary conditions for a child's growth and development and protect them from bad influences. They are tasked with fulfilling the child's physical, intellectual, social and moral needs. Good parents will strive to raise an independent and confident child who will know its value. Parents who approach the child with love and care will raise the child satisfied with themselves and stable personality. The child is dependent on them from birth to adulthood. Any action and approach they take to raise will affect the child as person. The theme of the final work is important for pedagogy because it indicates how much parents play a major role in socialising children. It is therefore important to inform parents of the importance of their task and the responsibility they carry.

Keywords: child socialization, child development, parent's involvement, parent-child relationship, parent role.